

Prikazi, osvrti i ocjene

ČITANJEM DO KLJUČNIH KOMPETENCIJA

(Karol Visinko, *Čitanje – učenje i poučavanje, Školska knjiga, Zagreb, 2014*)

Knjiga *Čitanje – učenje i poučavanje* bavi se razvojem čitateljske kompetencije u nastavi hrvatskog jezika. Odgovarajuće razvijena vještina čitanja prepoznata je danas kao osnovni preduvjet uspješna funkcioniranja u društvu. Stoga se i razvoj čitateljske pismenosti izdvaja kao jedan od najvažnijih ciljeva suvremenih odgojno-obrazovnih sustava. Za čitateljsku je pismenost pritom, još od početnog čitanja, osobito važna upravo nastava materinskog jezika. U knjizi se čitanje i poticanje čitateljske pismenosti promatra u sklopu razvoja ključnih kompetencija u Hrvatskom jeziku. *Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje* (2006) dokument su Vijeća Europe kojim se u ukupno osam kompetencija preciziraju znanja, vještine i stavovi koje bi učenici trebali steći i razviti tijekom temeljnog obrazovanja kao temelj cjeloživotnog učenja. U spomenutom se dokumentu izdvajaju sljedeće kompetencije: komunikacija na materinskom jeziku, komunikacija na stranim jezicima, matematička i prirodoslovna kompetencija, digitalna kompetencija, kompetencija učenja, socijalna i građanska kompetencija, inicijativa i poduzetnost te kulturna svijest i izražavanje.

Građa je, uz *Predgovor, Uvodno i Završno slovo*, raspoređena u ukupno osam poglavlja, a popraćena je i *Tumačem pojmova* te *Kazalima imenā i pojmova*.

U prvom se poglavlju Hrvatski jezik promatra u suodnosu sa strateškim dokumentima poput *Smjernica za strategiju odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije* (2012) i *Nacionalnog okvirnog kurikuluma* (2011), ali i za planiranje učinkovitijeg poticanja čitateljske pismenosti osobito važna dokumenta *Poučavanje čitanja u Europi: Konteksti, politike, prakse* iz 2011. godine. U prvom se poglavlju donosi i pregled uloge čitateljske sastavnice u dosadašnjim programima, a ističe se da bi oblikovanje nove kurikulske paradigme trebalo početi sastavnicama čitanja koje su se u dosadašnjim programima pokazale uspješnima. Kao smjernice redefiniranja koncepcije nastavnog predmeta u novoj obrazovnoj paradigmi autorica, naglašavajući važnost odgovarajućeg razvoja literarne kompetencije kao jedne od temeljnih sastavnica predmeta, ističe i potrebu za

deliterarizacijom ostalih predmetnih područja, osobito jezika i jezičnog izražavanja.

U sljedećih se sedam poglavlja na konkretnim primjerima zadataka i tekstova u nastavi hrvatskog jezika razmatraju mogućnosti razvoja ključnih kompetencija čitanjem. Autorica pritom primjećuje da su mnoge sastavnice obuhvaćene temeljnim znanjima i vještinama koje *Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje* preciziraju i dosad bile sastavnim dijelom nastave, ali im se pristupalo nešto neusustavljenije nego danas.

Očekivano, najviše je pozornosti posvećeno prvoj kompetenciji – poticanju komunikacije na materinskom jeziku. U tom se poglavlju najprije određuje komunikacijska jezična kompetencija koja se precizira sastavnicama modela komunikacijske kompetencije opisanim u *Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike* (2005), a zatim se navode i smjernice za kontinuirano praćenje učenikova napredovanja u razvoju komunikacijske kompetencije. Drugo poglavlje donosi i iscrpan opis čitanja i čitateljskih procesa, a osobita se pozornost pridaje učeničkom rječniku i čitateljskim strategijama uz koje autorica navodi i konkretne primjere zadataka i primjene strategija čitanja u nastavi. Donosi se također i obuhvatan pregled vrsta čitanja dijelom utemeljen i na postojećim klasifikacijama u metodičkoj literaturi. Uz navedeno, poglavlje sadrži i pregled istraživanja čitanja i čitateljske pismenosti, ali i primjer opisnika razine čitateljske pismenosti u nastavi hrvatskog jezika.

Sadržaji vezani uz građansku i socijalnu kompetenciju te kulturnu svijest i kulturno izražavanje zbog prirode su nastavnog predmeta i njegove književne sastavnice i dosad bili vrlo zastupljeni u nastavi. Kao prednost se razrade čitanja u tim dvama poglavljima ponovno može istaknuti navođenje konkretnih književnih tekstova na čijim primjerima autorica razrađuje različite komponente navedenih kompetencija. Za samu je temu čitanja danas osobito važna digitalna kompetencija. U poglavlju o digitalnoj kompetenciji razmatra se, između ostalog, suodnos medijske kulture kao predmetne sastavnice hrvatskog jezika i digitalne kompetencije. U tom se poglavlju spominju i osobitosti obrade podataka u čitanju sa zaslona, izdvajaju osobitosti svojstvene čitanju hiperteksta te ističu prednosti novih tehnologija koje su tekstove i knjige, ali i informacije o važnosti i načinima poticanja čitanja učinili dostupnijima širem čitateljskom krugu nego ikada dosad. Za razliku od ostalih ključnih kompetencija, kompetencija učenja nije zasebno opisana, nego se njome zaključuje poglavlje o građanskoj i socijalnoj kompetenciji. Iako se kompetencija učenja u uvodnom dijelu dovodi u vezu sa stručnim i nastavničkim znanjima i vještinama, ipak je u usporedbi s ostalim kompetencijama nešto slabije opisana, osobito uzme li se u obzir važnost pojma samoregulacije

u učenju i čitanju u suvremenoj obrazovnoj praksi. Čitanje uspješnih čitatelja opisuje se naime i kao aktivan angažman čitatelja prije, tijekom i za vrijeme čitanja. Uspješni čitatelji čitanju pristupaju promišljeno – postavljaju ciljeve prije čitanja, nadziru razumijevanje tijekom čitanja služeći se pritom nizom čitateljskih strategija ne bi li bolje razumjeli tekst te naposljetku provjeravaju ostvarenost postavljenih ciljeva. U tako definirano čitanju kompetencija učenja važna je upravo u poticanju samoreguliranog čitanja kao krajnjeg cilja u razvoju čitateljske kompetencije u obrazovnim sustavima. Ipak, treba reći da se strategije čitanja kao ključni čimbenik u razvoju samoregulacije u učenju iscrpno opisuju i oprimjeruju u poglavlju o komunikaciji na materinskom jeziku.

Zaključno, knjiga Karol Visinko obuhvatan je prikaz razvoja čitateljske kompetencije i različitih čimbenika koji na razvoj čitateljske pismenosti u nastavi hrvatskoga jezika utječu. Osim inovativna koncepta u kojemu se jezična djelatnost čitanja promatra u sklopu razvoja ključnih kompetencija, kao prednost svakako treba istaknuti i usredotočenost na praktičnu primjenu onoga što o čitanju danas znamo, što se u prvom redu očituje u mnogobrojnim primjerima vrlo dobro izabраниh tekstova i zadataka. Uz to, autorica čitanje i razvoj čitateljske pismenosti promatra u širem društvenom kontekstu raspravljajući o nizu u čitanju važnih čimbenika od knjižnica do novih tehnologija i digitalnog čitanja. Ova će knjiga stoga biti korisna i zanimljiva široku krugu čitatelja – od onih aktivno uključenih u nastavu i onih koji se za to pripremaju do čitatelja koji žele nešto više saznati o načinima poticanja čitateljske kompetencije.

Ana Čavar

